

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในอาชีวศึกษา
จังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

**A Way the Transformational for Head of Division in Phichit Technical
College under control office of the Vocational Education Commission**

กิตติยาพร วรสา,

สธิรพร เชาวนชัย และ วิทยา จันทรศิลา

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Kitiyaporn Worrasa,

Sathiraporn Chaowachai and Vithaya Jansila

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, Email: kitiyapornw63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชา ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชา ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการจุดประกายที่สร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ จำนวน 13 แนวทาง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; หัวหน้าแผนกวิชา; อาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร

Abstracts

The purpose of this research were to study a way the transformational for head of division in Phichit Technical College under control office of the Vocational Education Commission. A number of four informants. The purposive sampling. A research instruments is informal interviews to develop the change for head of division. The data analysis is content The result showed that a way the transformational for head of division in Phichit Technical College under control office of the Vocational Education Commission. There are five aspects. 1) Idealized influence. 2) Inspiration motivation. 3) Intellectual stimulation. 4) Individualized consideration.and 5) The vision as thirteen ways.

* วันที่รับบทความ: 30 ธันวาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 7 กุมภาพันธ์ 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2565

Received: December 30, 2021; Revised: February 7, 2022; Accepted: February 9, 2022

Keywords: Transformational Leadership; Department Head; Vocational Education

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมโลกได้เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันที่ซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีในหลายแขนงได้ถูกพัฒนาอย่างก้าวกระโดด จากปัญหาและสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ทำให้สังคมไทยจำเป็นต้องหาวิธีปรับตัว เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน การปฏิรูปการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้ประเทศก้าวผ่านวิกฤตการณ์ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนหน้าที่ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ การดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จจะต้องเกิดจากความร่วมมือของคนในองค์กร และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่จริงจังและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (กิตติธัช ออไอศุรย์, 2560 : 1) โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นทฤษฎีภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคนที่จะเป็นผู้นำได้หรือต้องการจะเป็นผู้นำจะต้องเป็นคนที่มีมองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ สามารถแปลงวิสัยทัศน์ให้เป็นความจริงและนำไปสู่การปฏิบัติได้ (พัชรา วาณิชชิน, 2560 : 12)

สถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคพิจิตร วิทยาลัยสารพัดช่างพิจิตร และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพิจิตร มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนในด้านฝีมือระดับต่าง ๆ หัวหน้าแผนกวิชา ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพราะหัวหน้าแผนกวิชาเป็นผู้ปฏิบัติงานร่วมกับครูและนักเรียน นักศึกษาในแผนกวิชา ต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งหัวหน้าแผนกวิชานั้นเป็นผู้บังคับบัญชาขั้นต้นที่มีความใกล้ชิดกับครูคณาจารย์และนักเรียนนักศึกษามากที่สุด สามารถมองเห็นปัญหาในแผนกวิชาได้ชัดเจนมากกว่าผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป จัดการปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันทั่วถึง และจะเป็นผู้ที่ชี้แนะให้ครูคณาจารย์ในแผนกวิชามีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้ตรงเป้าหมาย ตามนโยบายของวิทยาลัย (วิชัย กงพลนันท์, 2553 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วรพล แพลนนาคสิน, 2558 : 2) หัวหน้าแผนกวิชา หัวหน้างาน ซึ่งจะเป็นผู้บริหารงานในระดับปฏิบัติการที่มีความสำคัญมากที่สุด โดยเฉพาะหัวหน้าแผนกวิชา จะเป็นผู้ที่ประสานงานและรับนโยบายมาจากรองผู้อำนวยการหรือจากผู้อำนวยการโดยตรง แล้วนำนโยบายหรือคำสั่งไปถ่ายทอดให้กับบุคลากรในแผนกวิชานั้น ๆ ให้ปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามคำสั่งและนโยบายในทุก ๆ ด้าน ให้เกิดผลตามนโยบายของสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อันจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหัวหน้าแผนกวิชา และเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาตนเองของหัวหน้าแผนกวิชาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในอาชีวศึกษาจังหวัด
พิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

1.ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ
หัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา (กิตติยาพร วรสา, วิทยา จันทร์ศิลา และสถิพร เชาวน์ชัย, 2564 : 78-83) โดยผู้วิจัยได้นำผลที่ได้
จากงานวิจัยเฉพาะผลการวิจัยในภาพรวม การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตาม
ทัศนะของครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รายด้าน
ของข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้าน
การกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มาเป็นกรอบใน
การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของผู้บริหาร
สถานศึกษาและครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive
sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การเลือกดังนี้ มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการ
บริหารอาชีวศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาใน
อาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เครื่องมือการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงหัวหน้าแผนกวิชา ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นลักษณะแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 5 ด้าน 5 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1) ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (กิตติยาพร วรสา, วิทยา จันทรศิลา และสธิพร เขาวนชัย, 2564 : 78-83) โดยเลือกเฉพาะประเด็นในภาพรวมรายด้านทุกด้านของข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์

2) นำประเด็นที่ได้จากผลการวิจัยในข้อที่ 1 มากำหนดกรอบคำถาม

3) ร่างข้อคำถามแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1) ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวรถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน เวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล

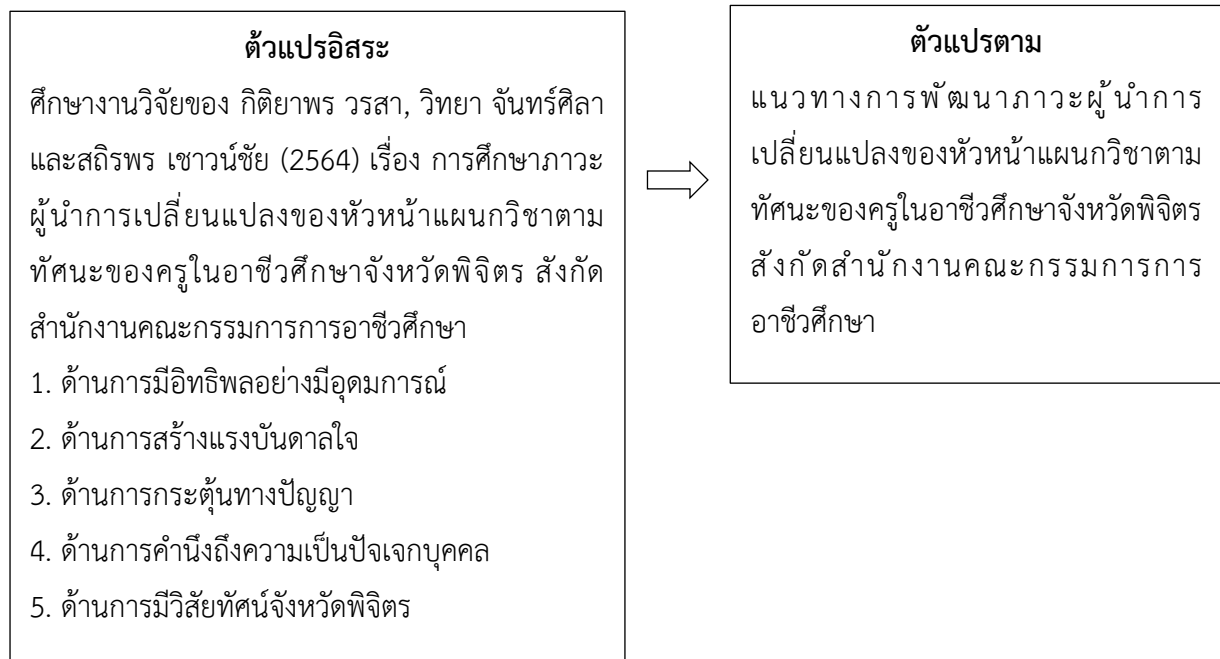
4) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาจัดกระทำกับข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของหัวหน้าแผนกวิชา	แนวทางการพัฒนา
1.การมีอิทธิพลอย่างมี อุดมการณ์	1.หัวหน้าแผนกวิชาควรมีการเสริมแรงทางบวก เช่น การให้รางวัล การชมเชย ให้กับบุคลากรในแผนกวิชาเพื่อให้ปฏิบัติงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของวิทยาลัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของหัวหน้าแผนกวิชา	แนวทางการพัฒนา
ท่านมีแนวทางการพัฒนา หัวหน้าแผนกวิชาให้มีการ บริหารจัดการแผนกวิชาตาม วิสัยทัศน์ของวิทยาลัยอย่างไร	2. หัวหน้าแผนกวิชาควรสนับสนุน ส่งเสริม นิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษา ชี้แนะเพื่อให้บุคลากรในแผนกวิชามีการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ ของวิทยาลัย
2.การสร้างแรงบันดาลใจ ท่านมีแนวทางการพัฒนา หัวหน้าแผนกวิชาเพื่อจูงใจให้ บุคลากรในแผนกวิชาเกิด ความท้าทายในการทำงาน อย่างไร	1. หัวหน้าแผนกวิชาควรส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชาพัฒนาตนเองด้วย การศึกษาต่อ อบรม ศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่นที่มีผลงานเป็นเลิศมา ประยุกต์ใช้ในแผนกวิชา 2. หัวหน้าแผนกวิชาควรส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชาแสวงหาความรู้ วิเคราะห์ และแก้ปัญหาโดยใช้ความสามารถและข้อจำกัดต่าง ๆ 3. หัวหน้าแผนกวิชาควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนใน การทำงานในแผนกวิชา 4. หัวหน้าแผนกวิชาควรสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ในทุกระบวนการทำงาน
3.การกระตุ้นทางปัญญา ท่านมีแนวทางการพัฒนา หัวหน้าแผนกวิชาให้มีวิธีทำให้ บุคลากรในแผนกวิชาคิดและ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ อย่างไร	1. หัวหน้าแผนกวิชาควรให้อำนาจในการตัดสินใจแก่บุคลากรในแผนกวิชา เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามที่ได้มอบหมาย 2. หัวหน้าแผนกวิชาควรส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชาออกแบบการ ปฏิบัติงาน โดยมีการวางแผนการทำงาน ลงมือปฏิบัติ ประเมินตรวจสอบ และนำปัญหาหรือข้อเสนอแนะ มาวางแผน แก้ปัญหาปรับปรุงการทำงาน ในครั้งต่อไป
4.การคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล ท่านมีแนวทางการพัฒนา หัวหน้าแผนกวิชาให้มีวิธีการ พัฒนาศักยภาพบุคลากรใน แผนกวิชาอย่างไร	1. หัวหน้าแผนกวิชาควรมอบหมายงานตามความถนัดและความสามารถ ของบุคลากรในแผนกวิชา 2. หัวหน้าแผนกวิชาควรมีการกระจายงานให้บุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน 3. หัวหน้าแผนกวิชาควรเสริมแรงทางบวกด้วย การยกย่องชื่นชมเมื่อบุคลากรในสถานศึกษาทำความดีหรือมีผลงานอันเป็น ที่น่าภาคภูมิใจ
5.การมีวิสัยทัศน์ ท่านมีแนวทางการพัฒนา หัวหน้าแผนกวิชาให้มีส่วน	1. ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้หัวหน้าแผนกวิชาเข้าไปมีส่วนร่วมในการ กำหนดวิสัยทัศน์ของวิทยาลัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของหัวหน้าแผนกวิชา	แนวทางการพัฒนา
ร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ของวิทยาลัยอย่างไร	2.ผู้บริหารควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับหัวหน้าแผนกวิชา โดยใช้ กระบวนการ (Professional Learning Community: PLC)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1.1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หัวหน้าแผนกควรมีการเสริมแรงทางบวก เช่น การให้รางวัล การชมเชย ให้กับบุคลากรในแผนกวิชา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ครูมีภาระงานสอนค่อนข้างมาก ประกอบทั้งยังมีการงานอื่นนอกเหนือจากงานสอน ทำให้เกิดความเหนื่อยล้า ทำให้ทำงานได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นหัวหน้าแผนกวิชาจึงควรเพิ่มขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรในแผนกวิชาด้วยการเสริมแรงทางบวก โดยกระตุ้นระดับความต้องการของบุคลากรในแผนกวิชาให้สูงขึ้นตามระดับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) ซึ่งสอดคล้องกับ (อรอุมา ศรีประทุมวงศ์, 2563 : 117) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรให้การเสริมแรงทางบวก ให้กำลังใจ ชื่นชมหรือมอบเกียรติบัตร โล่รางวัล ให้ความดีความชอบ และยังสอดคล้องกับ (นัฏฐกานต์ ทันทิ, 2555 : 75-76) ที่กล่าวว่า ควรมีความเชื่อมั่นในตัวบุคลากร ใช้การสื่อสารที่เป็นบวก ยกย่องชมเชย ให้กำลังใจแก่บุคลากรที่มีผลงานกระตุ้นให้บุคลากรทำงานให้ด้วยความเต็มใจมากกว่าทำงานด้วยความเกรงกลัวในอำนาจ และพูดคุยอย่างเป็นกันเอง

1.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ หัวหน้าแผนกวิชาควรกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการทำงาน และควรส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชา ศึกษาต่อ อบรม ศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่นที่มีผลงานเป็นเลิศ วิเคราะห์ แก้ปัญหาโดยใช้ความสามารถและข้อจำกัดต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หัวหน้าแผนกวิชาส่วนใหญ่ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมาก รวมทั้งผ่านการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน ในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งหัวหน้าแผนกที่ใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้บุคลากรในแผนกวิชา มีแรงจูงใจและมีแรงบันดาลใจ ความมั่นใจ เกิดความร่วมมือ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ (ฐานะมาศ หาดยาว, 2564 : 277) ที่กล่าวว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและสนับสนุนให้ครูสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการประชุม การอบรม แล้วนำความรู้ที่ได้ไปสร้างนวัตกรรม และเผยแพร่ผลงานของสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับ (สุจิตรา

สงคราม, 2556 : 93) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาด้วยวิธีการเข้าร่วมการประชุม เข้าร่วมการอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาจากเอกสารตำรา และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

1.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการกระตุ้นทางปัญญา หัวหน้าแผนกวิชาควรส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชาออกแบบการปฏิบัติงาน โดยมีการวางแผนการทำงาน ลงมือปฏิบัติ ประเมินตรวจสอบและนำปัญหาหรือข้อเสนอนั้น มาวางแผน แก้ปัญหาปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกระตุ้นให้บุคลากรในแผนกวิชาทำงานและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ จะทำให้บุคลากรมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (อรอุมา ศรีประทุมวงศ์, 2563 : 117) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรกระตุ้นให้บุคลากรตระหนักถึงปัญหาอย่างสร้างสรรค์ควรมีความร่วมมือ ร่วมใจ เพื่อให้ผู้ตามใช้ความคิดที่เป็นระบบและมีเหตุผล ให้ตระหนักเข้าใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง และยังสอดคล้องกับ (ฐานะมาศ หาดยาว, 2564 : 277) ที่กล่าวว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทำความเข้าใจกับปัญหา ศึกษารายละเอียดอย่างรอบด้าน คิดวิธีแก้ปัญหาโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการหาวิธีการแก้ปัญหาให้มากที่สุด ตลอดจนวิเคราะห์และสังเคราะห์ประสบการณ์ในการแก้ปัญหาเดิม เพื่อนำมาปรับใช้กับการแก้ปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบัน

1.4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หัวหน้าแผนกวิชาควรมอบหมายงานตามความถนัดและความสามารถของบุคลากรในแผนกวิชา มีการกระจายงานอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรในแผนกย่อมมีความรู้ ความสามารถในการทำงานที่แตกต่างกัน บางท่านอาจจะชำนาญในเรื่องของเทคโนโลยี บางท่านชำนาญและเก่งในเรื่องงานปฏิบัติ เพราะฉะนั้นในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือมอบหมายงานให้กับแต่ละบุคคล หัวหน้าแผนกควรคำนึงถึงความสามารถและความถนัดของบุคลากรในแผนก ซึ่งสอดคล้องกับ (พระปลัดวิโรจน์ ปภาโร, 2561 : 95) ผู้นำควรมีลักษณะในการพูดเต็มใจพูดมอบหมายงานแก่บุคลากรครูตามความสามารถ และยังสอดคล้องกับ (นัฏฐกานต์ หันที, 2555 : 75-76) ที่กล่าวว่า ควรมีการมอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถ ดูแลเอาใจใส่พนักงานอย่างใกล้ชิด ยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล

1.5 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้หัวหน้าแผนกเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของวิทยาลัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ (Professional Learning Community: PLC) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ วิสัยทัศน์เป็นเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ดังนั้น ควรส่งเสริมให้หัวหน้าแผนกวิชาให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อให้สื่อสาร การวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของสถานศึกษากำหนดเพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับ

(สุพัตรา วัชรเกตุ, 2557 : 48) ผู้นำในยุคการเปลี่ยนแปลงต้องกระตุ้นให้คนในองค์กรคิดแก้ไขปัญหาและสร้างสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ กระตุ้นให้มีการร่วมกันคิดในการกำหนดวิสัยทัศน์และวางเป้าหมายขององค์กร และยังสามารถคล้องกับ (รัชนิกร รักชั้นแสง, 2561 : 72) ที่กล่าวว่าควรมีการเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยไปใช้

1. หัวหน้าแผนกวิชาควรมีการส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา และมีการเสริมแรงทางบวก เช่น การให้รางวัล การชมเชย เพื่อให้กับบุคลากรในแผนกวิชามีการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของวิทยาลัย
2. หัวหน้าแผนกวิชาควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชามีการพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาต่ออบรม ศึกษาจากสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศมาประยุกต์ใช้ในแผนกวิชา
3. หัวหน้าแผนกวิชาควรส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชาทำงานอย่างเป็นระบบ และให้อำนาจในการตัดสินใจแก่บุคลากรในแผนกวิชาตามที่ได้รับมอบหมาย
4. หัวหน้าแผนกวิชาควรมีการกระจายงาน และมอบหมายงานตามความสามารถของบุคลากรในแผนกวิชา
5. ผู้บริหารควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหัวหน้าแผนกวิชา และควรเปิดโอกาสให้หัวหน้าแผนกวิชาเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชา ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. ควรพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชา ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กิตติยาพร วรสา และคณะ. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครู ในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *การประชุมสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ประจำปี 2564*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- กิตติธัช ออไอศุรย์. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฐานะมาศ หาดยาว และสฤพร เซวณชัย. (2564). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*. 8 (7), 268-281
- นันทกานต์ ทันทิ. (2555). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พระปลัดวิโรจน์ ปากโร (เจริญโชคพาณิชย์). (2561). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรพล แปนนาคลิน. (2558). *ความต้องการของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของหัวหน้าแผนกวิชาในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- พัชรา วาณิชสิน. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำ : จากทฤษฎีแนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- รัชนิกร รักขันแสง. (2561). *แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรโรงเรียนบ้านห้วยส้านพลับพล*. การศึกษาอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วิชัย กองพลนันท์. (2553). *การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะการจัดการของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุจิตรา สงคราม. (2556). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตมหาวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุพัตรา วัชรเกตุ. (2557). *ผู้นำ: ในยุคการเปลี่ยนแปลง*. วารสารพยาบาลทหารบก. 15 (2), 44-49
- อรอุมา ศรีประทุมวงศ์. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.